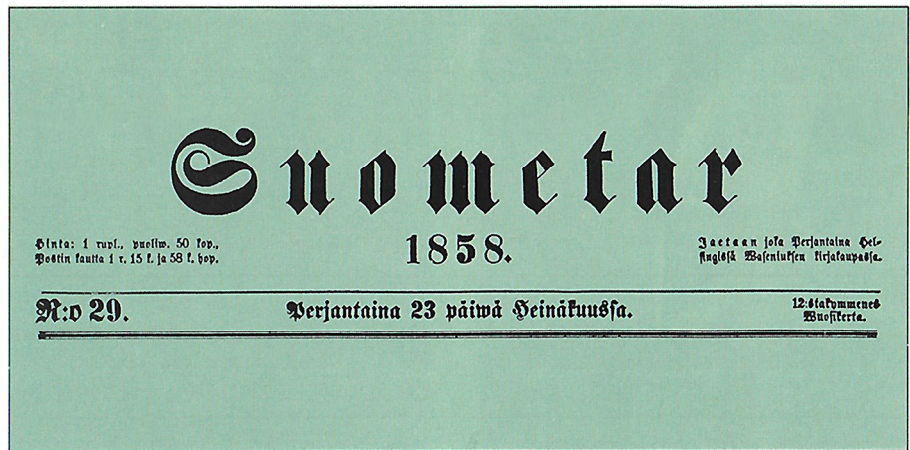

Voidaanko historiasta oppia

Kaamos on kääntynyt kesään, joten ajateltavaksi, kritisoitavaksi ja verrattavaksi lainaus Suomettaresta vuoden 1858 heinäkuun 23. päivältä.

Paljon ovat ihmiset ja asiat sitten noiden itsenäisyytemme aatteellisen pohjan synnyn aikojen muuttuneet. Vai ovatko sittenkään?

Mielijuohteita matkalta Saimaan vesillä Kesäkuun keskipäivinä v. 1858.

Astui npa Lauritsalasta »veden emännän» Wellamon kupuun erinäisillä tunnoilla, joista kuitenkin ei yksikään ollut surun vaan kaikki olivat toivon ja ilon tunteja. Toivon tunteja olivat ne sentähden, että tuo Saimaan kanaali, jonka jättiläiskaivanon niskasta höyry lähti kulettamaan Wellamoa matkustavineen ylös Saimaan wesiä, nähtävästi on jo tuottanut ja vuosittain on aina enemmän tuottava eleyvyyden tarpeellista ilmaa Savon ja Karjalan savuisille maakunnille. Ilon tunteja olivat ne taas sen puolesta, että alkava laiva- ja senkautta heräävä muu liike saavat Savon ja Karjalan uneliaat vaikka luonnolta suurilla avuilla lahjoitetut asukkaat herätetyiksi vilkkaampaan hengellisen ja ajallisen vaurastumisen rientoon. Mainitut asukkaat, ehkä tukeva ruumiiset ja jäykkiä työntekijöitä sekä tajan ja ymmärryksen puolesta tarkkoja kuin myös ajattelemaan hyvin taipuvaisia, ovat kuitenkin työssään ja toimessaan tajuttomia, ajattele mattomia ja uneksivia. Ennenkuin mihin työhön ja toimeen Savo- ja Karjalainen ryhtyy, ruopii hän korvansa tauksia, var-sinki jos kiire ja tavaton toimi on edes-sä? Jopa panee tupakan piippuunsa, paneiksen istumaan ja näyttää syviin ajatuksiin vaipuvan, vaan itse työssä ja toimessaan osottaa hän kuitenkin ajatelleensa kaikkea muuta vaan ei miten työ on tehtävä ja siinä sattuvat seikat ovat kohdattavat. Semmonen on hän kaupankäynnissä, laivamiehenä ja maanviljelijänä, olipa hän sitte käs-kynhaltija tahi käskyläinen, työn ja toimen johdattaja tahi tekijä. Tämän-laiseksi tunsin Savo- ja Karjalaisen jo ennalta, ja tämänlaiseksi tulin häntä

tällä matkallani tuntemaan. Mutta mi-nä tunnen myös paljo Savo- ja Karja-laisia, jotka sivistyksen ja opetuksen voimasta herätettyinä, ovat osotta-neet, minkälaisiksi sivistys ja sen he-rättämä eleyvyys voisi Savon ja Karja-lan asukkaat muuttaa ja tehdä. Todis-teeksi tähän ei tarvinne nimittää ke-tään erinäistä. Sillä melkein jok ai-noassa Savon ja Karjalan pitäjässä tie-dän löytyvän talonpoikia, jotka omas-ta sisällisestä sivistyksen tarpeesta ovat imeneet kaiken sen opin ja tiedon, joka suomenkielellä on ollut saatavana, omistaneet sen sisimmästi omaksensa, ja se kaikki ei ole heissä muuttanut Sa-volaisen hyviä luonnollisia avuja ja omaisuutta, vaan on saanut ne irti luonnon tympeistä siteistä vaikutta-maan täydessä hengellisessä vapaudes-saan. Savolaisen juro ja jäykkä olen-to, joka lähtee hänestä juurtuneesta vapauden ja itsearvon tunnosta vaan joka kamaltaa outoa, on heistä käy-nyt vapaaksi ja vakavaksi vaan kuiten-ki kainoksi käytökseksi, jota kaunis-taa heitä kaikissa tiloissa ja seuroissa. Savolaisen tavallinen kömpelyys, hi-taus ja uneliaisuus on heissä kadonnut ja jalostunut varovaksi, tyyneksi valp-paaksi ajattelevaksi olennoiksi, niin et-tä aina ajatellen työhön ja toimeen ryhtyvät ja tehtävänsä tekevät eivät-kä tyhjiä hapuile ell turhiin mene, mutta sitkeästi ja väsymättä tahtovat loppuun, mitä ovat ajatelleet hyväksi ja päättäneet täyttääksensä. Juuri tä-s-tä syystä ovatki Savon ja Karjalan miehet, kuin vaan kerran ovat opete-tut ja taivutetut johonki toimeen, niin luotettavia ja tukevia siinä, enkä tarvinne tästä muistuttaa muuta kuin Sa-volaisten sotamiesten kuuluisuudesta,

että hyväin upsierien johdossa ovat mainioimpia. Juuri samasta syystä he myös kunnolla viljelevät maatansaki isäinsä opitulla tavalla, josta eivät tah-do luopua ennenkuin silmin parempaa näkevät ja käsin parempaan totute-taan.

Savo ja Karjala, niinkuin myös ko-ko armas Suomeemme, puuttuu vaan opin ja tiedon tilaisuutta, lumotaksen-sa ilmiin luonnon ja ihmisjärjen voi-mia, jotka vielä makaavat raakuuden ja viljelemättömyyden makeata unta. Rahvaan- ja maanviljelyskouluja ikä-vöipi jokainen sivistynyt Savo- ja Kar-jalainen, vaikka yhteinen kansa niiden tarpeellisuutta ja puutetta ei vielä tun-ne, ja vaikka, luonnollisista syistä, nurkkasiehtierit ja tummat kerettiläis-papit kuiskuttavat rahvaan korviin si-vistyksen tarpeettomuutta, kuin sivistys heille itsellensäki on kokonaan tun-tematon asia. Sitä vastaan on koko-naan väärä luulo, että papit yleensä olisivat rahvaan sivistyskeinoja vas-taan. Kokonaan toisin jokainen valis-tunut pappi harrastaa niitä seurakun-taansa ja haikeasti valittaapi, ett ei voimansa ulotu kaikkiin. ...

... Vaa nniinkuin sanoin: tämä lai-va-liike ja toimi varmaan herättävät Savon ja Karjalan asukkaita uneliai-suudestansa kaupan ja teollisuuden hankkeihin ja toimeliaisuuteen yleensä, toimeliaisuus tuottaa varallisuutta, se taas kehoittaa ja yllyttää heitä pa-rantamaan tilaansa sekä hengellisessä että ruumiillisessa suhteessa.

— Näin ajatukseni juoksivat ja näi-tä uneksinkin Wellamon kannelta katsel-lessani sivuutettavia, monilukuisia aluksia.»